

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
BAŞKANI
MUHARREM KAYHAN'IN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
TOPLANTISI KONUŞMASI**

**13 ARALIK 2002
ANKARA – SHERATON OTELİ**

Sayın konuklar, değerli üyeler, değerli basın mensupları

Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Son derece hareketli, sıcak bir gündemin, çok sıkı pazarlıkların ortasındayız. Bu toplantıda verdiğimiz araların birinde, belki de uzun süredir beklenen kararın ana hatları belirlenmiş olacak.

Yakın tarihimizde hiçbir dönemde sorunlar bu kadar üst üste yığılmamıştı. Yine yakın tarihimizde hiç bir dönemde Türkiye kaderini değiştirmeye bu kadar yaklaşmamıştı. Kıbrıs sorunu 50 yıldır Türkiye'nin ve Dünya'nın gündeminde. AB ile olan ilişkilerimiz 40 yıldır inişli çıkışlı bir seyir izliyor. Son on yıldır Irak, Türkiye'yi derinden etkileyen mesele olarak gündemizde yer alıyor. İçeride, kapsamlı bir ekonomik, sosyal, siyasal reformlar manzumesini tamamlama mücadelesi içindeyiz. Sonunda bütün bu konular tek bir düğüm halinde önümüze geldi.

Sorunların böyle yığılmış olmasına, isterseniz, eski kusur yeni taksirat diyelim. Bunu uzun boylu tartışacak değiliz. Asıl üzerine odaklanmamız gereken nokta, kaderimizin iplerini ele almaya bu denli yaklaşmamız... Bunu yakın dönemde yaşadığımız derin krizde toplumca gösterdiğimiz sabır ve fedakarlığa, uzlaşma eğilimine, mücadele kararlılığına ve ülke meselelerini birbirine bağlı biçimde değerlendirmeye başlamamıza borçluyuz.

Türkiye'de hükümet, sırtını geniş kapsamlı bir toplumsal uzlaşmaya dayayan sivil toplum güçleri tarafından ilk kez bu denli ortak toplumsal hedeflere yönlendirilmiştir. Yine ilk kez, sivil toplumun bu aktif tavır alışının ve katılımının gerisindeki talep ve mesajlar doğru kavranarak, yavaş ve yer yer eksik de olsa, bunlara uyarlı politikalar geliştirilmeye başlanmıştır.

Avrupa Birliği projesi, son birkaç yıldır, tam anlamıyla bir toplumsal proje haline gelmiş ve özel sektör ile sivil toplumun itici gücüyle şekillenir olmuştur. Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal gelişimine ivme kazandıran bu süreç Avrupa tarafından yeterince iyi kavranıp değerlendirilememiştir. Oysa böyle bir momentumun, yalnız Türkiye'nin değil, Avrupa Birliği'nin de geleceğini yakından ilgilendirdiği açıktır.

Değerli üyeler,

Özellikle son dönemlerde, AB'den müzakere tarihi alınması sürecinde özel sektörün ve sivil toplumun bilinçli gayretlerine baktığımızda şunu güvenle söyleyebiliyoruz:

Türkiye, 21. yüzyılın ilk çeyreği dolmadan, huzur ve refahı toplumuna yaygınlaştırmış, laik, demokratik bir ülke olarak, dünyanın geleceğinde söz sahibi olan gelişmiş ülkeler arasında yerini alacaktır. Buradaki belirleyici unsur, AB'nin Türkiye hakkındaki kararı değil, Türkiye'nin kendi geleceği hakkındaki kararıdır.

Kopenhag Zirvesi, AB-Türkiye ilişkilerinin önemli bir kilometre taşıdır. Önemli olmasına önemlidir ama uzun pazarlık sürecinde ara merhalelerden biridir.

Alınan kararın beklentilerimizden farklı olması kaçınılmazdır. Çünkü, her pazarlık sürecinde iki taraf, ilk pozisyonlarından farklı bir noktada buluşur. Üstelik, ifadelerin belirli bir muğlaklık

taşınması da kaçınılmazdır. Bu yüzden, Kopenhag'ı kazanan-kaybeden ikilemi içinde analiz etmek mümkün değildir.

Kararın haklılığı haksızlığı, AB'nin takındığı tavır, bazı AB ülkelerinin kamuoylarında Türkiye aleyhine tutumların sürmesi, çeşitli ülkelerin karar sürecindeki rolleri ve davranışları uzun süre tartışılacaktır. **Ancak şu bilinmelidir ki, herkes mevcut durumu geçmişte tuttuğu pozisyona, ülkeyi sevketmek istediği yöne göre tartışacak, yorumlayacaktır.**

Bize göre, Kopenhag sonrası tespit edilmesi gereken en önemli gerçek, Türkiye'nin AB üyeliği sürecinin artık yeni bir evreye gireceğidir. Türkiye bu yeni evreye göre pozisyonlarını gözden geçirmeli, yeni döneme sağduyu ve sükunetle hazırlık yapmalıdır.

AB ile ilişkilerin geçmişine bakılırken, Türkiye'nin 1997'de hangi noktada olduğunu nedense pek hatırlamıyoruz. Türkiye Lüksemburg zirvesinde AB'den neredeyse tamamen dışlanmış durumdaydı. 5 yıl içinde AB ilişkilerini, küllerinden yeniden doğar hale getirmekle kalmadık, Türkiye'nin ilk kez dış pazarlık yapabildiği ve bir büyük devlet olarak ağırlık koyduğu bir noktaya ulaştık. Elbette böyle bir noktaya gelmişken ipin ucunu bırakmayacağız, elbette tarihin bir yıl arkaya altı ay öne çekilmesi bizim kararlılığımızı kökünden etkilemeyecektir.

Ancak Avrupa'daki muhataplarımızın da şunu çok iyi kavraması gerekiyor. Sağlıklı bir bütünleşmenin gerçekleşmesinde toplumsal motivasyonun önemi çok büyüktür. Toplumun ilgi ve beklentilerinin en yüksek olduğu bu noktada aylara bile hassasiyet gösterilmesi doğaldır. Böyle bir motivasyonu kırmak, uzun vadede, Avrupa'nın bu bütünleşmeden sağlayacağı yararı da azaltacaktır.

Tekrar Türkiye'ye dönecek olursak: Mevcut durumun doğru kavranması ve kavratılması hayati önem taşımaktadır. Huzur ve refah bize hiç bir zaman altın tepside sunulmadı. Bundan sonra da sunulmayacak. Onu biz santim santim kendimiz inşa edeceğiz. Dış koşullar bu süreci kimi zaman hızlandıracak, kimi zaman yavaşlatacak. Önemli olan bizim kararlı bir şekilde hedefe doğru yürümemizdir. Burada da başlattığımız reform süreci en önemli anahtarlardan biridir.

Türkiye'nin içine girmiş olduğu ekonomik, sosyal ve siyasal reform süreci, AB ile ilişkilerinden kaynaklanan bir görevler manzumesi değildir. Bu sürecin tamamlanmasının ivediliği, Türkiye'ye verilen müzakere tarihinin yakınlığı uzaklığı, netliği ya da bulanıklığı ile ilişkisi olmaksızın ülke gündeminin birinci sırasında bulunmaktadır ve bunun gereği her gelişmeden bağımsız olarak yerine getirilmelidir.

Şöyle bir bakalım: Ekonomimizi istikrara kavuşturma ve yeniden yapılandırma çabalarından herhangi bir nedenle vaz geçebilir miyiz? Şu veya bu nedenle, "artık batı standartlarında demokratik bir yapıya ihtiyacımız yok" diyebilir miyiz? Toplumun çağdaş sosyal yapılara kavuşturulmasına gerek duymayacağımız herhangi bir dönem olabilir mi?

Ekonomide fedakarlığın büyüğünü zaten yaptık. Zahmetin ve eziyetin büyük bölümünü geride bıraktık. Enflasyon düşme sürecine girdi. Reel faizler geriliyor. Tek parti iktidarının istikrar getirici özelliğini piyasalar satın aldı. Hükümet bazı sosyal iyileştirmeler yaparak IMF programına uyacağını taahhüt etti. Üretim ve istihdamı artırmaya yönelik önlemleri devreye sokacağını belirtti. IMF ayrıntılarda anlaşıldığı takdirde bu yaklaşıma sıcak baktığını dile getirdi.

Demokratikleşme sürecinde büyük ve kalıcı adımlar attık. Gerçekleştirilen reformların uygulamalara yansımalarının önünde de herhangi bir engel görmüyoruz. Hükümet bu konudaki iradesini beyan etti. Siyasi partiler ve seçim yasasının değiştirileceği, bireysel hak ve özgürlüklerin sınırlarının genişletileceği de dile getirildi.

Bu noktalara getirmişken, bunların herhangi birinden AB'nin kararlarına bağlı olarak vaz geçmeyi veya yavaşlatmayı düşünebilir miyiz?

Aynı yaklaşım Kıbrıs için de geçerlidir.

Kıbrıs konusunda, son derece olumsuz koşullar altında mücadele verildi. Yunanistan'ın AB üyesi olması, AB'nin bu konuda Türk tarafına adil davranmasını çoğu zaman engelledi. Ancak, Annan Planı ortaya çıkarıldığında, Türk tarafı olarak, Kıbrıs Türk toplumunun çıkarlarını gözardı etmeden samimiyetle çözüm arayışı içinde olduğumuzu ortaya koyduk. İlk kez bir müzakere zemini doğdu.

AB'nin Kıbrıs ile ilgili yaklaşımı da kazanan-kaybeden zemininde değerlendirebileceğimiz bir yaklaşım değil. Pazarlık süreci devam ediyor. Hedef Kıbrıs'ta kalıcı bir çözüme ulaşmaktır ve zorlu bir müzakere süreci ile Kıbrıs Türk kesiminin hayati çıkarlarını koruyarak çözüme ulaşmak hayal değildir.

Kıbrıs konusu bu noktaya taşındıktan sonra, dönüp, "çözemedik" demek mümkün değildir. Bir politik risk alınacaksa, bundan daha uygun bir alan, bundan daha uygun bir zaman bulmak da mümkün değildir.

Değerli üyeler,

Bütün bu süreçte Türkiye'nin iç meselelerinin çözümünün, dış ilişkilerinde ona güç vereceği gerçeği hiç bir zaman unutulmamalı ve başlattığımız yeniden inşa faaliyeti kararlılıkla sürdürülmelidir.

En önemlisi, Türkiye'nin gelişme sürecinde özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının kazandıkları önemli rolün iyi tahlil edilmesi ve ülkenin değişim dinamiğini var gücüyle destekleyen bu kesimlerden yararlanma kanallarının azami ölçüde açık tutulmasıdır.

Şimdi soğukkanlı ve hesaplı olma zamanıdır. Sorunlardan kaçmadan, aksine kararlılıkla üzerine giderek tüm aktif güçlerimizi seferber eder, hep birlikte hedefe kilitlenerek mücadeleyi azimle sürdürürsek üstesinden gelemeyeceğimiz sorun yoktur.

Teşekkür ederim.